

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ САДІВНИЦТВА У 2023/2024 Н.Р.

З метою внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті було проведено чергове щорічне опитування здобувачів вищої освіти. Його мета – визначення можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії, відповідності форм, методів навчання і викладання вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Моніторинг задоволеності здобувачів наданням освітніх послуг проводився шляхом анонімного online-анкетування. В опитуванні брали участь 1047 здобувачів вищої освіти денної форми навчання 6 факультетів, з них:

- початковий (короткий цикл) рівень вищої освіти – 58 здобувачів;
- перший (бакалаврський) рівень вищої освіти – 682 здобувачів;
- другий (магістерський) рівень вищої освіти – 262 здобувачів;
- третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти – 45 здобувачів.

Частка респондентів у розрізі факультетів та по рівнях вищої освіти відображена на рис.1.

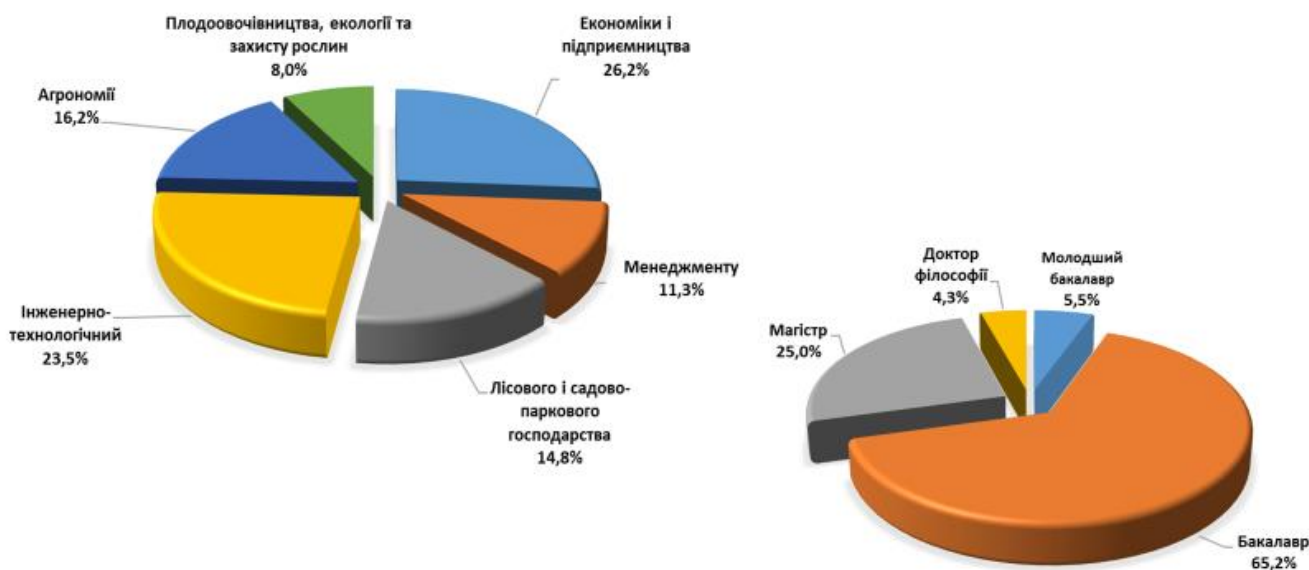

Рис. 1. Активність респондентів по факультетах і за рівнями вищої освіти (у відсотках)

Найбільш активними були здобувачі факультету економіки і підприємництва (26,2%) та інженерно-технологічного факультету (23,5%). Більше половини респондентів були здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (65,2%).

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 64,3% респондентів зазначили, що високо, 30,7% – достатньо, 4,2% – задовільно, 0,8% – незадовільно (рис. 2).

Рис. 2. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

Позитивну динаміку оцінки рівня якості надання освітніх послуг за останні п'ять навчальних років можемо простежити на рис. 3. Варто відзначити, що у поточному навчальному році порівняно з 2022/2023 н.р. спостерігається відносна стабільність в оцінюванні рівня організації освітнього процесу здобувачами вищої освіти.

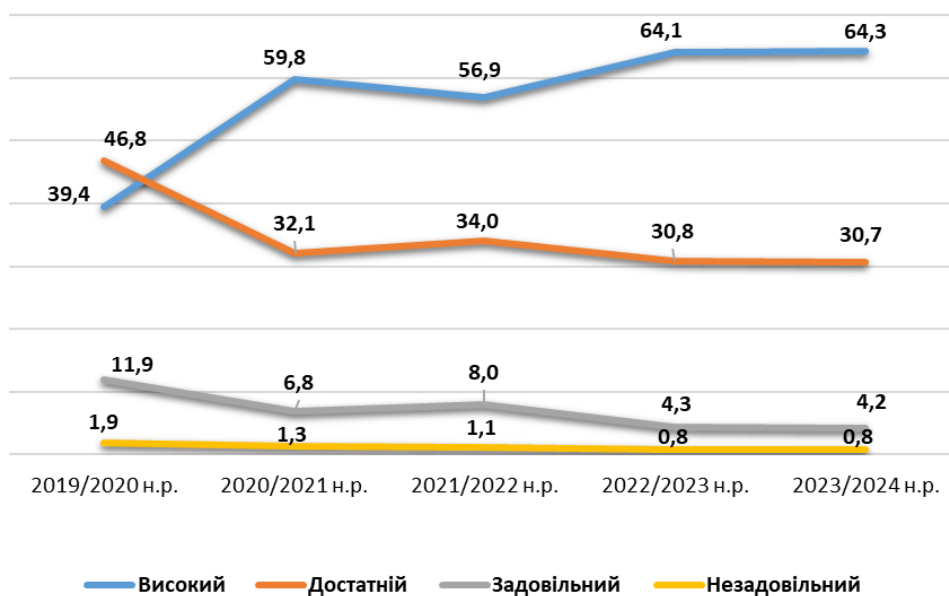

Рис. 3. Динаміка оцінки рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

Рис. 4 і рис. 5 ілюструють оцінку рівня якості надання освітніх послуг по кожній спеціальності зокрема та за рівнями вищої освіти, згідно проведеного опитування.

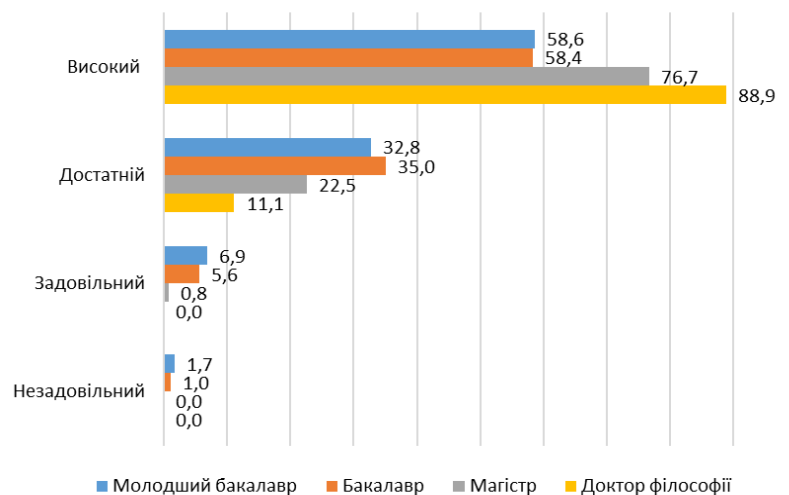

Рис. 4. Оцінка рівня якості освіти за рівнями вищої освіти (у відсотках)

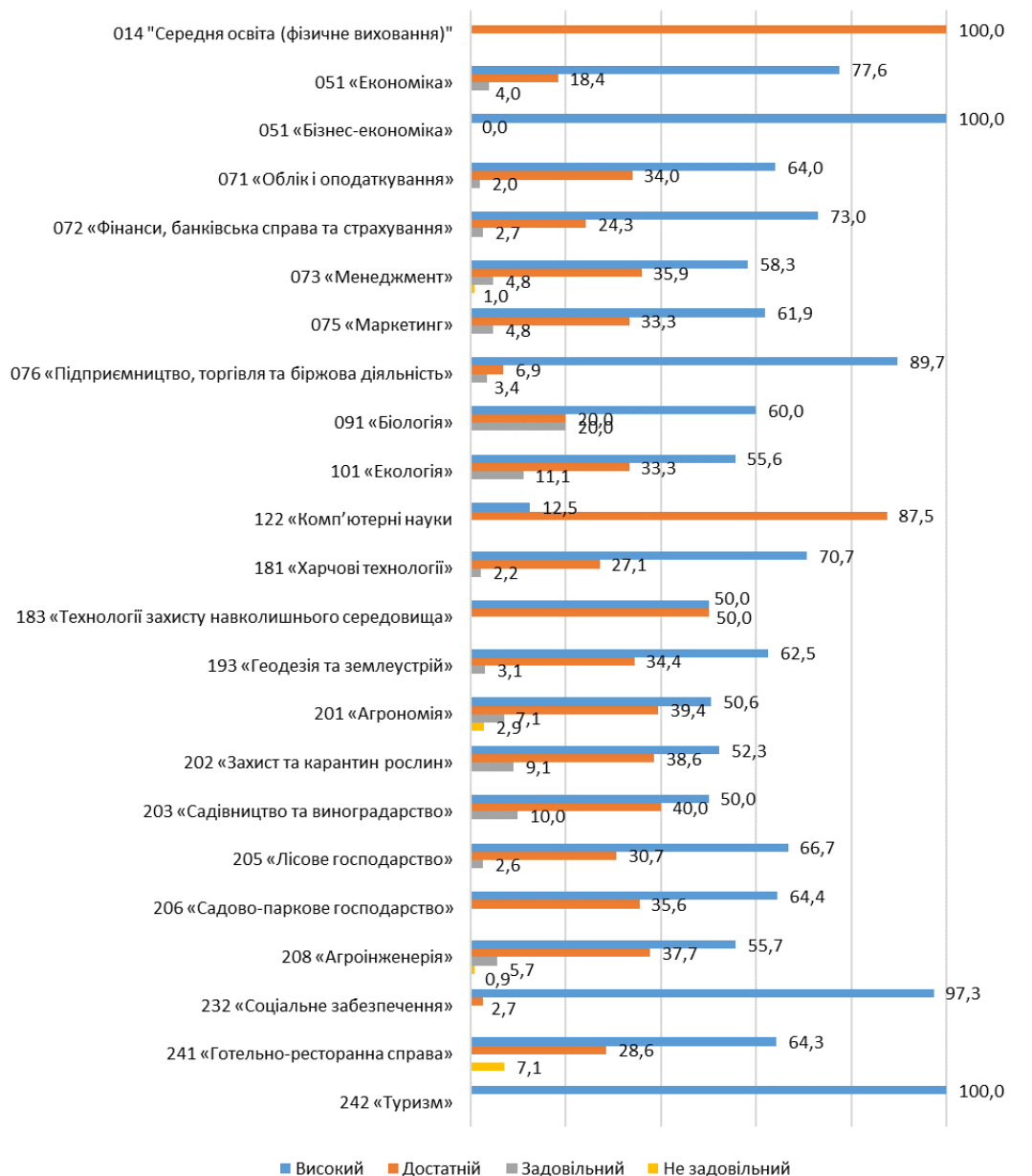

Рис. 5. Оцінка рівня якості освіти у розрізі спеціальностей (у відсотках)

В університеті докладається чимало зусиль, щоб освітнє середовище всебічно задовольняло потреби й інтереси здобувачів вищої освіти усіх рівнів. Сприятливе освітнє середовище передбачає не лише створення матеріальних умов, матеріально-технічне забезпечення функціонування освітніх програм, а й формування цінностей академічної спільноти, впровадження кращих практик соціальних взаємодій усіх учасників освітнього процесу.

Слід зазначити, що на запитання «Чи задовольняє освітнє середовище в Уманському НУС Ваші потреби та інтереси?» 890 учасників опитування (85,0%) відповіли ствердно, 146 здобувачів (13,9%) частково задоволені та 11 студентів (1,1%) не задоволені (рис. 6). Відповідно 71,2% респондентів стверджують, що їм постійно надається організаційна, інформаційна та консультативна підтримка в університеті, а 28,0% опитаних здобувачів отримує відповідну підтримку за запитом про допомогу.

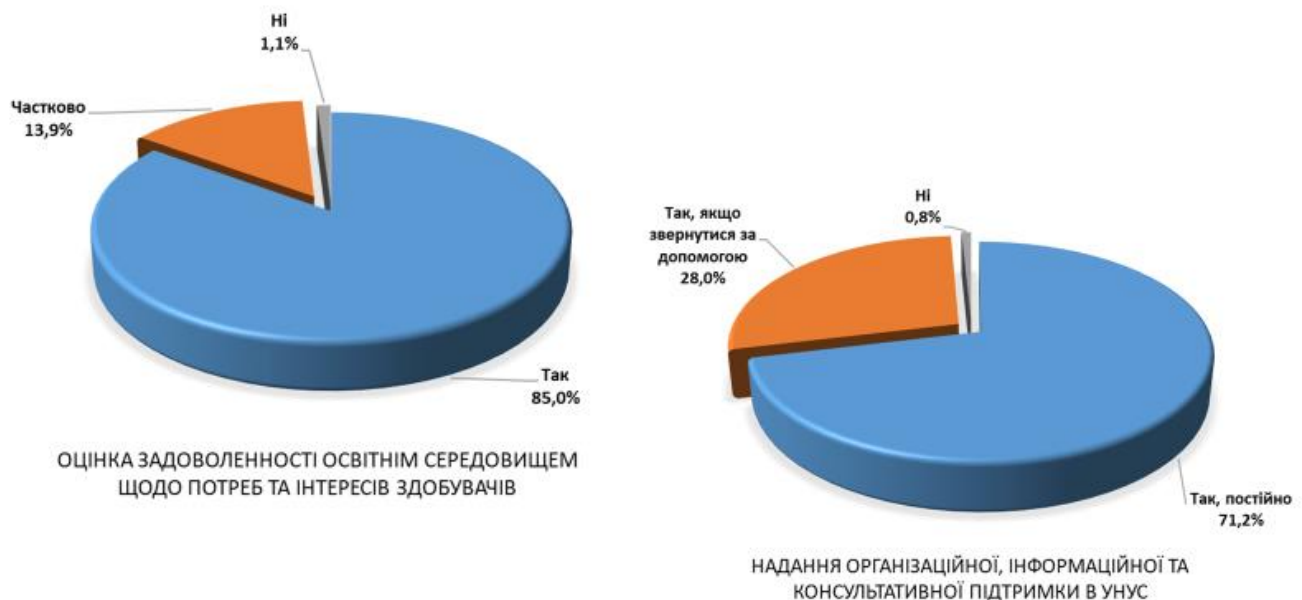

Рис. 6. Оцінка задоволеності освітнім середовищем щодо потреб, інтересів та підтримки здобувачів (у відсотках)

На запитання анкети «Які проблеми, на Вашу думку, найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь із наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені у табл. 1.

Стабільно актуальними (п'ять років поспіль) залишаються проблеми, які здобувачі освіти розміщують на перших позиціях: необхідність поєднувати навчання і роботу (обрали 40,6% опитаних), особиста неорганізованість (37,5%), надмірний обсяг навчального навантаження (24,3%). Загалом такі проблеми мають здобувачі, які намагаються поєднувати навчання в університеті і роботу.

Таблиця 1

Які проблеми найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних здобувачів

Перелік проблем	Кількість здобувачів	Питома вага
Необхідність поєднання роботи і навчання	425	40,6
Особиста неорганізованість	393	37,5
Надмірний обсяг навчального навантаження	254	24,3
Недостатня вмотивованість до навчання	192	18,3
Недостатня практична підготовка	140	13,4
Низький рівень організації самостійної роботи	101	9,6
Недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою	63	6,0
Спосіб подання інформації викладачами	55	5,3
Відсутність такту, педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін	40	3,8

На наступне запитання анкети «Чи своєчасно Вам надається доступна та зрозуміла інформація щодо цілей, змісту, програмних результатів навчання та поточного оцінювання в межах окремих дисциплін?» 71,5% респондентів стверджують, що викладач докладно все пояснює на першому занятті, інші отримують таку інформацію з інтернет-ресурсів (зокрема платформи дистанційного навчання, сайту кафедри чи університету) та через месенджери (рис.7).

Рис. 7. Інформованість здобувачів освіти про цілі, зміст та завдання освітньої програми, порядок і критерії оцінювання (у відсотках)

На запитання «Чи забезпечить зміст освітньої програми та її структура (набір обов'язкових і вибіркових навчальних дисциплін) Вашу майбутню успішну діяльність за спеціальністю?» ствердно відповіли 81,7% опитаних здобувачів, 17,3% бачать часткову забезпеченість та 1,0% не задоволені переліком дисциплін освітньої програми. Можливістю формування

індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через вільний вибір навчальних дисциплін повністю задоволені 89,9% респондентів та 9,8% – частково (рис. 8).

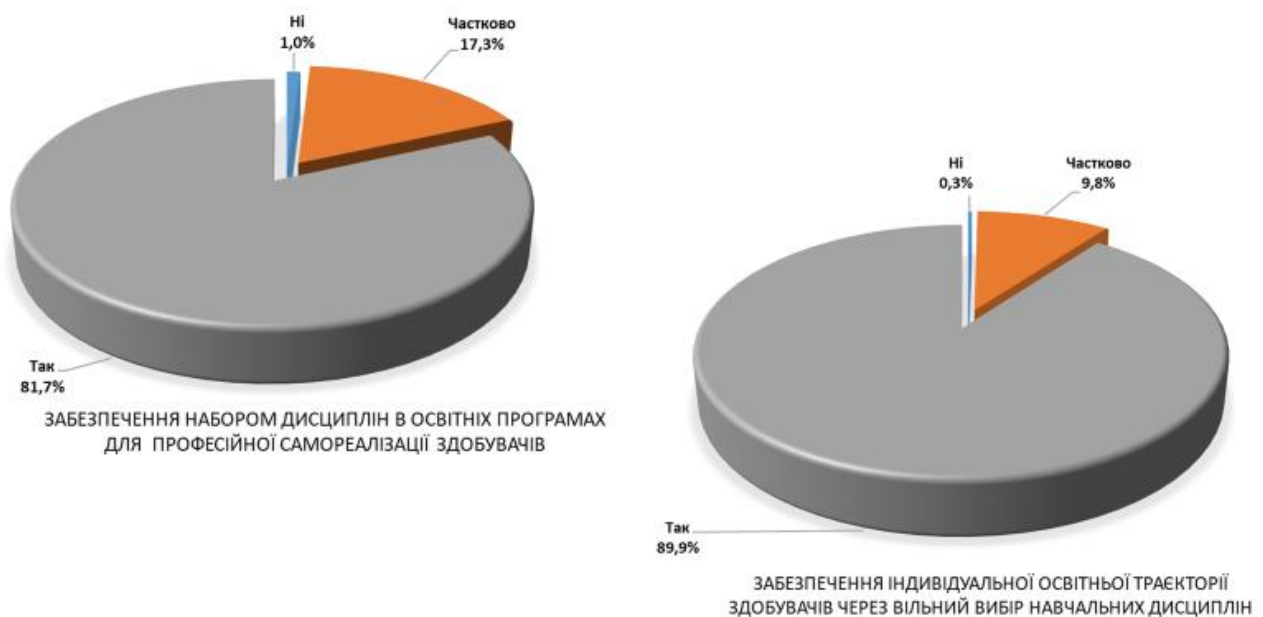

Рис. 8. Забезпечення набором обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін у освітніх програмах, зокрема через вільний вибір (у відсотках)

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дозволяє визначити рівень студентського задоволення якістю викладання дисциплін та системою оцінювання.

Здобувачі вищої освіти під час анкетування засвідчили, що цілком задоволені формами і методами навчання та викладання дисциплін за обраною спеціальністю (84,2%), або частково задоволені – 14,7% (рис. 9).

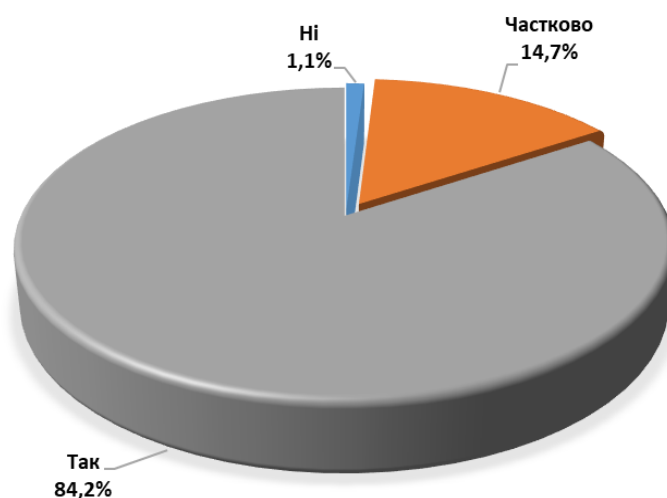

Рис. 9. Задоволеність формами і методами навчання та викладання дисциплін за обраною спеціальністю (у відсотках)

У виборі інтерактивних методів навчання і форм проведення занять при вивченні дисциплін найбільшу перевагу здобувачі надають дискусіям (42,0%), презентаціям (графіки, таблиці) (41,1%), роботам у групах (37,4%) та навчальним відео (32,2%). У ранжуванні методів і форм організації занять саме ці були обрані більшістю здобувачів (рис. 10).

Рис. 10. Рейтинг інтерактивних методів навчання і форм проведення занять серед здобувачів (у відсотках)

Позитивним моментом є те, що 79,0% здобувачів задоволені організацією самостійної роботи в УНУС (викладачем у достатньому обсязі запропоновані навчальні матеріали, фахово визначені вимоги, надані рекомендації щодо виконання завдань, вказані необхідні джерела інформації), 19,8% здобувачів задоволені організацією самостійної роботи частково (рис. 11).

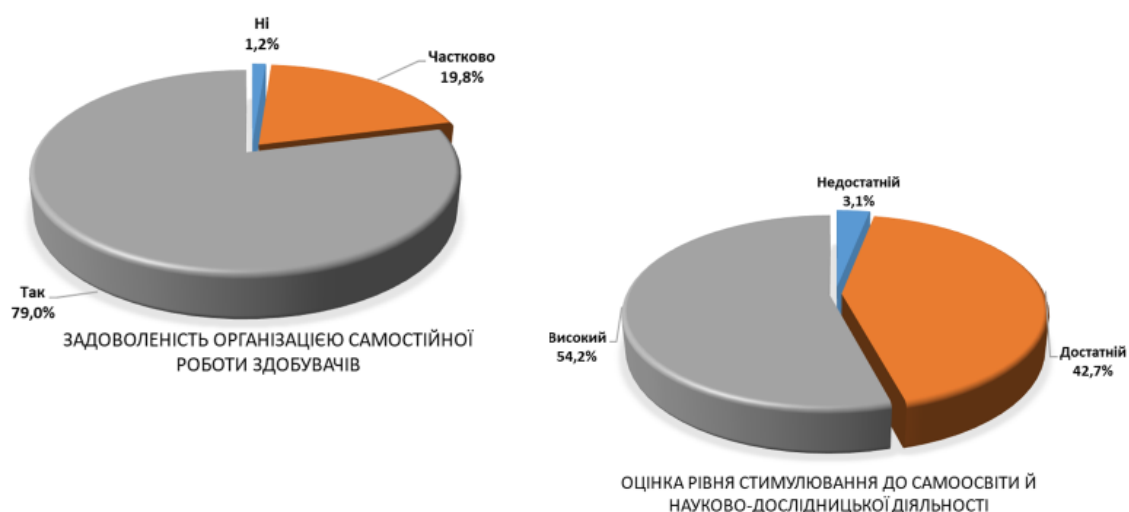

Рис. 11. Задоволеність організацією самостійної роботи та науково-дослідницької діяльності (у відсотках)

Освітні програми, на яких навчаються здобувачі, спрямовані також на стимулювання до самоосвіти та науково-дослідницької діяльності. Саме стимулювання до наукових досліджень лежить в основі студентоцентричного підходу до навчання та сприяє розвитку самостійності, креативного та критичного мислення студента, здатності виявляти ініціативу. Більша половина опитаних високо оцінила стимулювання до самоосвіти та науково-дослідницької діяльності, інша ж половина вважає, що таке стимулювання лише часткове (рис. 11).

Результати анкетування здобувачів вищої освіти підтвердили, що практично усім надається доступна та зрозуміла інформація щодо форми контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання з навчальних дисциплін. Викладачі інформують про це переважно на першому занятті в усній формі (74,4% респондентів обрали цей варіант), або інформує, де така інформація оприлюднена на сайті університету чи кафедри (25,2%) (рис. 12).

Рис. 12. Інформованість здобувачів освіти щодо форми контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання (у відсотках)

Процедури забезпечення якості оцінювання передбачають завчасне ознайомлення студентів з існуючими методами оцінювання, критеріями виставлення оцінок, які оприлюднені і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету та кафедри). Відповідно, переважна більшість здобувачів цілком згодні з тим, що існуючі процедури проведення контрольних заходів запобігають конфлікту щодо об'єктивності оцінювання між студентом і викладачем.

Як свідчать результати опитування, більшість здобувачів (93,1%) задоволені процесом і методичними підходами до оцінювання за поточного й підсумкового контролю, які є об'єктивними і неупередженими. Також 86,7 % здобувачів обізнані з чинною процедурою оскарження результатів оцінювання та розуміють алгоритм її застосування, за потреби.

Узагальнені відповіді респондентів щодо оцінювання знань здобувачів за поточного й підсумкового контролю і оскарження його результатів представлені на рис. 13.

Рис. 13. Об'єктивність та неупередженість поточного і підсумкового контролю та ознайомлення із процедурою оскарження його результатів (у відсотках)

Респондентам було запропоновано визначити результати залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до освітнього процесу, насамперед, до проведення аудиторних занять. Отримані за результатами анкетування дані дозволяють стверджувати, що 93,1% здобувачів задоволені і бажають переймати досвід професіоналів-практиків безпосередньо у навчальному процесі.

Університет приділяє особливу увагу якості навчальних ресурсів та забезпечує ефективну і безперебійну роботу комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів, оптимізує їх розвиток для користувачів.

Наступний блок запитань дозволив детальніше проаналізувати рівень задоволеності студентів ресурсним забезпеченням освітніх програм в УНУС. Узагальнені відповіді представлені у табл. 2

Таблиця 2

Моніторинг оцінки наявності та доступності ресурсного забезпечення університету

Критерії якості ресурсного забезпечення	Кількість відповідей здобувачів	Питома вага
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<i>Чи використовуються сучасні засоби навчання в Уманському НУС (спеціалізовані аудиторії, комп'ютерні класи, тренажери, мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки тощо)?</i>		
так	826	78,9
частково	197	18,8
ні	24	2,3
<i>Чи задоволені Ви рівнем інформаційної підтримки (зручне та ефективне інформування стосовно різних аспектів навчання, вільний та безоплатний доступ до електронних інформаційних ресурсів)?</i>		

1	2	3
так	868	82,9
частково	167	16,0
ні	12	1,1
<i>Чи задовольняють Вас технології дистанційного навчання, які використовуються в Уманському НУС?</i>		
так	893	85,3
частково	130	12,4
ні	24	2,3
<i>Чи задоволені Ви якістю підручників, методичних посібників, лекційних матеріалів, які пропонуються Вам для опанування навчальних дисциплін?</i>		
так	837	80,0
частково	190	18,1
ні	20	1,9

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що забезпеченість технічними, навчально-методичними та інформаційними ресурсами була достатньо високою, відповідала очікуванням здобувачів і сприяла їх фаховому зростанню.

Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності.

Опитування здобувачів щодо практикозорієнтованості навчання показує, що 79,2% задоволені обсягом практики, 17,1% опитуваних задоволені частково та 3,7% вважають, що практики зі спеціальності замало (рис. 14). Відповідний і відсоток задоволеності здобувачами тих компетентностей, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки.

Рис. 14. Задоволеність обсягом практичної підготовки та компетентностями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки (у відсотках)

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії її порушенням. Відповідно на запитання «Чи ознайомлені Ви з нормативними документами, які регулюють політику дотримання академічної доброчесності в університеті?» 83,1% опитаних відповіли, що ознайомлені, 12,6% – частково і 4,3% – ще не встигли ознайомитися.

На запитання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в Уманському НУС?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені на рис.15.

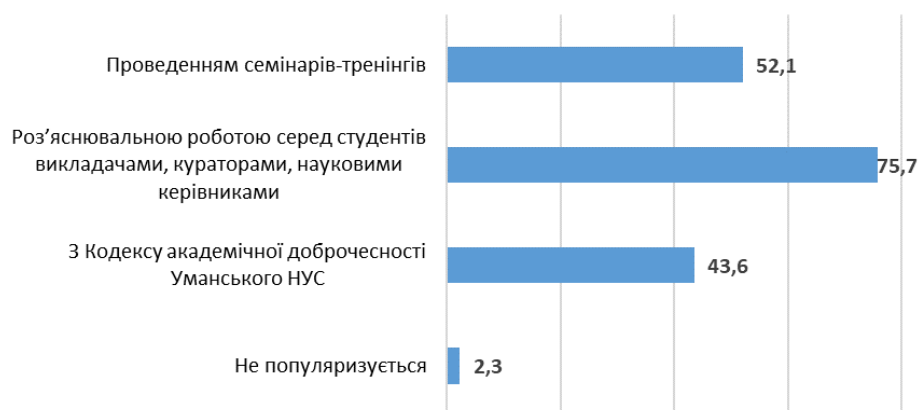

Рис. 15. Популяризація академічної доброчесності в Уманському НУС (у відсотках)

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань плагіату та хабарництва (рис. 16). На основі одержаних результатів можна зробити висновок, що, на думку респондентів, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної недоброчесності порівняно з минулими роками. 85,1% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

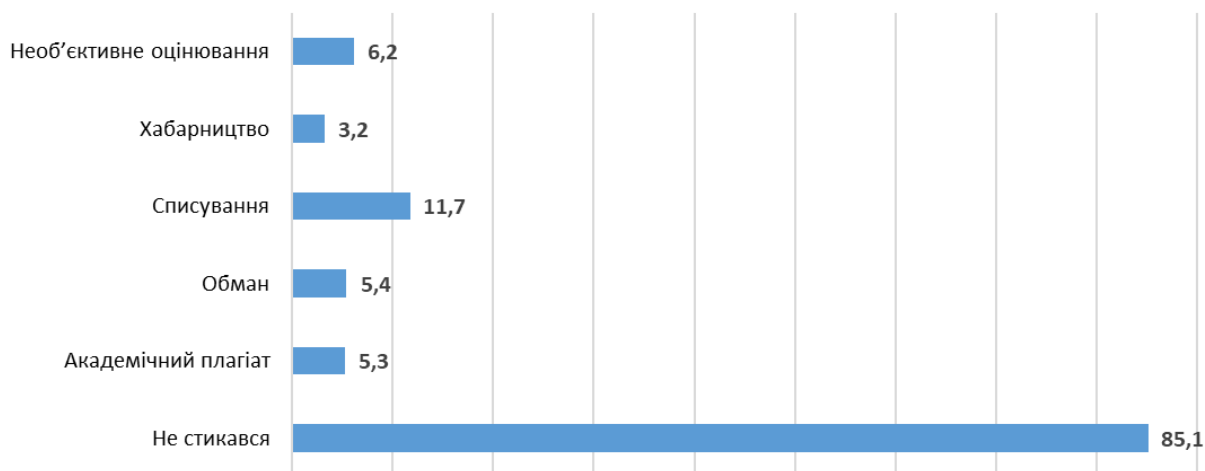

Рис. 16. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися в університеті? (у відсотках)

Підсумовуючи варіанти відповідей на запитання «Які з перерахованих заходів застосовуються в університеті до здобувачів вищої освіти у випадку виявлення ознак академічної доброчесності в їх роботах?» (кількість варіантів вибору не обмежувалася), можна зробити висновок, що здобувачі вищої освіти загалом ознайомлені з заходами та технологічними рішеннями, які використовують в університеті для протидії порушенням академічної доброчесності. Здобувачам було запропоновано визначити серед перерахованих варіантів, які заходи щодо здобувачів застосовуються у разі виявлення і доведення академічної доброчесності (рис. 17).

Рис. 17. Заходи, які застосовуються в університеті до здобувачів у випадку виявлення ознак академічної доброчесності (у відсотках)

У ході анкетування здобувачів вищої освіти з'ясувалося чи є безпечним для їхнього життя і здоров'я освітнє середовище Уманського НУС. Результати проведеного опитування засвідчили позитивну оцінку стану забезпечення охорони праці та безпеки життєдіяльності в університеті. 85,0 % здобувачів стверджують, що освітнє середовище в Уманському НУС є цілком безпечним для їхнього життя і здоров'я (рис. 18).

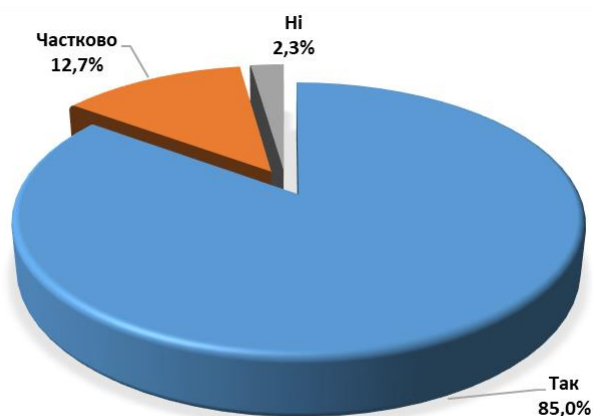

Рис. 18. Безпечність освітнього середовища Уманського НУС для життя і здоров'я здобувачів (у відсотках)

Також, за результатами анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються університетом на високому рівні і задовольняють більшість потреб та інтересів здобувачів (рис. 19).

Рис. 19. Забезпечення університетом безпечності освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів освіти (у відсотках)

У варіанті «Інше» здобувачі наголосили на наявності облаштованого бомбосховища / укриття у гуртожитках і навчальних корпусах та 5 студентів відповіли, що не стикалися до теперішнього часу з таким послугами.

У ході анкетування також досліджувалась наявність соціальної підтримки, яка надається студентам під час освітнього процесу, якщо у них виникають певні труднощі. Останнє опитування показало, що здобувачі вищої освіти у своїй більшості задоволені можливостями, які надає їм освітнє середовище Уманського НУС. За результатами анкетування перші три позиції займають: створення умов для осіб з особливими освітніми потребами – 42,5%, наявність скриньки довіри – 41,7% та наявність соціальної стипендії – 39,1% (рис. 20).

Рис. 20. Напрями надання соціальної підтримки (у відсотках)

Узагальнюючи надані відповіді на запитання щодо академічної мобільності «Чи ознайомлені Ви з програмами міжнародної академічної мобільності (проходження міжнародних практик, навчання за програмами/грантами за кордоном тощо)?» 83,3% здобувачів знають про таку можливість, 16,7% – або не знають, або не зацікавлені (рис. 21).

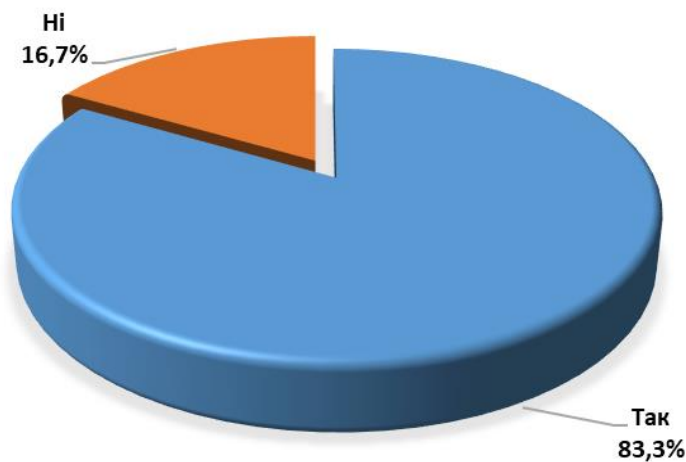

Рис. 21. Можливості міжнародної академічної мобільності (у відсотках)

У поточному навчальному році порівняно з 2022/2023 н.р. обізнаність / участь у міжнародній мобільності респондентів зросла на 12,4 процентних пункти.

Згідно опитування, 82,8% здобувачів задоволені рівнем організації студентського самоврядування в Уманському НУС, 15,7% – задоволені частково, 1,5% – незадоволені. Відповідно багато студентів приймають активну участь у заходах, які проводяться студентським самоврядуванням (рис. 22).

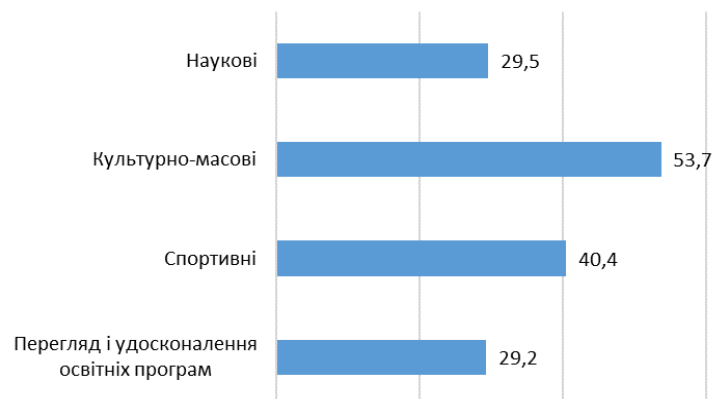

Рис. 22. Участь здобувачів у заходах, що проводяться Радою студентського самоврядування (у відсотках)

Варто пам'ятати, що задоволеність студентів якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітніх програм, зокрема, є основними факторами, що стимулюють успішний розвиток університету.

На запитання «Що, на Вашу думку, слід удосконалити в освітній програмі для Вашої спеціальності?» 745 студентів (71,2%) із загальної кількості опитаних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, позитивним є й такі відповіді:

- Навчання на високому рівні, рада що обрала дану спеціальність та університет;
- Освітня програма висвітлюється на високому рівні;
- Університет не потребує вдосконалення;
- Освітня програма гарно структурована;
- Освітня програма добре функціонує для студентів (індивідуальний графік, MOODL). Головне – бажання навчатися;
- Удосконалюватися потрібно постійно у всіх сферах!

Інша частина здобувачів освіти висловила такі пропозиції і зауваження:

- Збільшити практичні навички на виробництві по кожній спеціальності;
- Збільшити кількість фахових дисциплін;
- Ліквідувати нефарбові предмети і схожі дисципліни;
- Запровадити навчання за програмами для аграріїв Cropio, CRM системи;
- Більше навчати професійним компетентностям;
- Збільшити обсяг практичної підготовки та переддипломної практики;
- Збільшити кількість екскурсій на передові підприємства;
- Збільшити кількість годин на вивчення іноземної мови;
- Ввести дисципліну по управлінню дронами;
- Побільше розважальних вправ та вікторин, аніж просто лекція;
- Застосування завдань аналітичного характеру із розглядом конкретних ситуацій;
- Запрошувати успішних професіоналів-практиків для читання лекцій - досвід надихає!
- Розвивати компетентності, заявлені роботодавцями;
- Розвивати академічну мобільність в Україні;
- Поглиблювати можливості академічного обміну та стажування за кордоном, що дозволить зрозуміти глобальні економічні тенденції;
- Поліпшувати доступ до зарубіжних літературних джерел;
- Розширювати творчий підхід до викладання;
- Зменшити обсяги домашніх завдань;
- Більше практичних занять, інтерактивів та заохочення;
- Бажано більше аудиторій обладнати сучасними мультимедійними засобами, зробити якісний ремонт, оновлювати меблі для навчання;
- Оптимізувати навчальний розклад, без «вікон», занять після 18:00;
- Повернути курси водіїв;
- Більше бюджетних місць;
- Не скорочувати стипендіальне забезпечення, щоб більша кількість студентів могла отримувати стипендію;
- В бомбосховищі потрібні ліжечка! Щоб ми висипалися;
- Мирне життя в країні.

На думку студентів, факторами, які удосконалюють навчання, є практикозорієнтованість, широка комп'ютеризація навчального процесу та вільний вибір дисциплін. Ці чинники забезпечують якісну студентоорієнтовану підготовку, яка в майбутньому дозволить випускникам працевлаштуватись. Результати цього анкетування дозволяють адміністрації університету, відділам і підрозділам більш раціонально підійти до питань удосконалення освітнього процесу.

Загальні висновки та рекомендації

За результатами опитування з'ясовано, що в УНУС забезпечено належний рівень освітньої, організаційної, інформаційної, соціальної та консультативної підтримки студентів.

З метою подальшого удосконалення освітніх послуг, які надає університет пропонується вживати наступних заходів:

1. Продовжити позитивну практику щорічного опитування здобувачів освіти щодо їх задоволеності освітніми програмами та якістю освітніх послуг. Відстежувати динаміку і виявляти слабкі чи проблемні зони для своєчасної реакції.
2. Постійно покращувати якість освітнього процесу, удосконалювати освітні програми, у відповідності до вимог ринку праці і запитів стейкхолдерів.
3. Гарантам освітніх програм і завідувачам кафедр організувати систематичне оновлення інформаційних пакетів діючих освітніх програм і переліку дисциплін у програмах підготовки та каталогах вибіркового дисциплін на сайтах кафедр і на офіційному сайті університету.
4. Деканам і кураторам академічних груп періодично проводити зустрічі з студентами для ознайомлення із змістом освітніх програм, каталогом вибіркового дисциплін і чинною процедурою їх вибору, системою оцінювання в університеті, зокрема – про право студентів на зміну оцінки шляхом її оскарження, популяризувати академічну доброчесність в освітньому процесі.
5. Науково-педагогічним працівникам удосконалювати методи викладання/стимулювання/мотивації здобувачів до навчальної та науково-дослідної діяльності з використанням сучасних підходів до навчання, зокрема, з використанням дистанційних технологій. Розширювати практику застосування сучасних активних форм освітньої діяльності (майстер-класи, навчальні дискусії, мозковий штурм, тренінги, ділові ігри тощо).
6. Продовжувати практику залучення роботодавців, професіоналів-практиків успішних підприємців, громадських діячів до реалізації освітнього процесу (зустрічі, проведення лекцій, тренінгів, круглих столів тощо), зокрема, для передачі досвіду та мотивації студентів.

7. Посилювати практичну підготовку студентів, збільшити кількість занять, спрямованих на формування практичних навичок для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.
8. Удосконалити систему моніторингу працевлаштування випускників університету.
9. Розвивати міжнародну і міжвузівську академічну мобільність, поглиблювати міжнародне студентське співробітництво, зокрема у контексті наукових досліджень.
10. Залучати студентів у творчі, наукові, спортивні об'єднання, до інноваційних міжнародних проєктів у сфері освіти, науки, культури.
11. Продовжувати інформаційно-психологічну підтримку здобувачів освіти з усього спектру аспектів життя університетської молоді (здоров'я, освіта, праця, кар'єра, суспільне й особисте життя, сім'я, житло, дозвілля, спорт тощо).